

Magyar tudományosság a világban Hírösszefoglaló – 2025. január

Díjak, kitüntetések

VÁRADY TIBOR, AZ MTA KÜLSŐ KÖZTESTÜLETÉNEK TAGJA VEHETTE ÁT A KULTÚRA ÉRMET – A Miloš Crnjanski Vajdasági Művelődési Központban átadták az intézmény éves díjait. A multikulturalizmusért és interkulturalitásért járó Kultúra Érmét **Várady Tibor**, az MTA külső köztestületének tagja vehette át <https://www.rtv.rs/hu/>

<https://szmat.sk/>

FIATAL KUTATÓK A SZLOVÁKIAI MAGYAR TUDOMÁNYOSSÁGÉRT 2024-ES DÍJAZOTTJAI – A Szlovákiai Magyar Akadémiai Tanács az éves közgyűlés keretében adta át a Fiatal kutatók a szlovákiai magyar tudományosságért díjat **Valkó Viviennek** és **Lengyel-Marosi Renátának** társadalomtudományok és bölcsészet kategóriában, valamint **Dancsa Dánielnek** élettudományok kategóriában. A közgyűlésen **Lengyel-Marosi Renáta** és **Dancsa Dániel** a díjátadást megelőzően rövid előadásban mutatták be kutatási témájukat és tudományos eredményeiket

Hírek, események

🕒 **MEGTARTOTTA ÉVES KÖZGYŰLÉSÉT A KÁRPÁTALJAI MAGYAR AKADÉMIAI TANÁCS** – Híbrid formában tartotta meg a 2024. évi közgyűlését a Kárpátaljai Magyar Akadémiai Tanács (KMAT) – A rendezvényt **Cserniczkó István**, a KMAT elnöke, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola rektora nyitotta meg, köszöntve az elnökségi tagokat, tanácstagokat. **Kocsis Károly** akadémikus, a Magyar Tudományos Akadémia (MTA) Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottság elnöke sajnálattal konstatálta, hogy az Ukrajnában kialakult helyzet miatt nem lehet személyes jelenléttel megrendezni a KMAT közgyűlését, egyben reményét fejezte ki aziránt, hogy ez a helyzet hamarosan változhat. Kiemelte továbbá, hogy 2025 májusában Magyarországon megrendezik a 2025 – az MTA 200 éves című rendezvényt, hisz kétszáz éve annak, hogy 1825. november 3-án Széchenyi István birtokainak évi jövedelmét a Magyar Tudós Társaság megalapítására ajánlotta fel. A rendezvény keretében a kárpátaljai tudós társaság is bemutatkozik majd. Ezt követően a KMAT

tagjai döntést hoztak arról, hogy a háborús helyzetre való tekintettel az elnök és az elnökség mandátumát meghosszabbítják a háború végéig <https://kmf.uz.ua/hu>

150 ÉVES AZ ERDÉLYI MÚZEUM FOLYÓIRAT – Idén 150 éves az Erdélyi Múzeum folyóirat, ezért ünnepi rendezvénnyel tették emlékezetessé a kerek évfordulót – Az évfordulás esemény keretében sor került a 2024-es lapszámok bemutatójára: 2024/1 (történelem) - **Fejér Tamás**, 2024/2 (néprajz) - **Bakos Áron**, 2024/3 (irodalom) - **Berki Tímea**, 2024/4 (filozófia) - **Lang Mark – Bitay Enikő**, az Erdélyi Múzeum-Egyesület elnöke *Az Erdélyi Múzeum folyóirat az Erdélyi Digitális Adattárban* címmel tartott előadást – Az ünnepi rendezvény kerekasztal-beszélgetéssel zárult *Múlt, jelen, jövő* címmel, melynek moderátora **Biró Annamária**, résztvevői pedig **Egyed Emese, Fejér Tamás, Kovács András, Tánczos Vilmos, Varga P. Ildikó** és **Veress Károly** voltak <https://eme.ro/>

23. ERDÉLYI TERMÉSZETTUDOMÁNYI KONFERENCIA – A Magyar Tudomány Napja Erdélyben 23. fórumának részeként, a Természettudományi Szakosztály által került megszervezésre a „23. Természettudományi Konferencia”, melynek a Babeş-Bolyai Tudományegyetem Kémia és Vegyészmérnöki kara biztosított helyszínt. Az esemény mottójához hűen, a konferencia céljai közé sorolható a tudomány embereinek, illetve tanulóinak a megszólítása, valamint egyetemi hallgatók, doktoranduszok, fiatal kutatók és oktatók részvételre való buzdítása, megteremtve egy olyan környezetet, ahol a tudományos munkákat bemutató előadók kötetlen környezetben adhatják át tudásukat, és gyakorolhatják előadói képességeiket. A kávészünetek teret nyitottak az ismerkedéshez, a kapcsolatépítéshez, a tapasztalatok, észrevételek és vélemények megosztásához vagy akár együttműködések kialakításához ... <https://eme.ro/>

SUMMA SZATHMÁRY EÖRS EVOLÚCIÓBIOLÓGUSSAL – *Az emberiség ellen, a civilizáció összeomlása irányába hatnak a mai életünket meghatározó tényezők* - állítja **Szathmáry Eörs** világhírű evolúcióbíológus, aki a Kolozsvári Akadémiai Bizottság és a Babeş-Bolyai Tudományegyetem meghívására érkezett Kolozsvárra. **Pákai Enikő Szathmáry Eörsszel** *MiniLife: az élet mesterséges szintézise* címmel tartott előadása előtt ült le beszélgetni a SUMMA sorozat keretében. Az interjút az Erdélyi Figyelő YouTube-csatornáján és Facebook-oldalán lehet megnézni <https://kab.ro/>

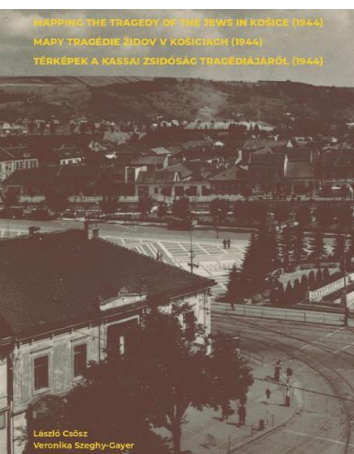
ANDREANUM 800. NEMZETKÖZI KONFERENCIA AZ ERDÉLYI SZÁSZOK KÖZÉPKORI TÖRTÉNELMÉRŐL – 2024. december 12-én sor került az Andreanum 800. Nemzetközi konferencia az erdélyi szászok középkori történelméről című rendezvényre, melyet az Erdélyi Múzeum Egyesület (EME) „Jakó Zsigmond” Kutatóintézete (JZSKI) szervezett a Babeş-Bolyai Tudományegyetem (BBTE) Magyar Történelmi Intézetével (MTI) karöltve. A rendezvény felelősei az utóbbi intézmény részéről **Lupescu Makó Mária** egyetemi docens, az előbbi részéről pedig **Hegyi Géza** tudományos munkatárs voltak. [...] A konferencia összesen öt, egyenként három-három előadást tartalmazó szekcióból állt, melyek végén minden esetben lehetőség nyílt arra, hogy a közönség tagjai az elhangzottakkal kapcsolatosan kérdéseket és hozzászólásokat fogalmazzanak meg <https://eme.ro/>

ELHUNYT PÉTER MIHÁLY HEINRICH, AZ MTA KÜLSŐ TAGJA – **Péter Mihály Heinrich** orvos, mikrobiológus, a Magyar Tudományos Akadémia külső tagja életének 96. évében, 2024. december 28-án elhunyt. **Péter Mihály Heinrich** 1929-ben, Sóvárardon született. A Marosvásárhelyi Orvosi és Gyógyszerészeti Egyetem Általános Orvosi Karát 1954-ben végezte el. Két évi körorvosi tevékenység után 1958-ban visszahívták az egyetemre, a Mikrobiológiai Tanszékre. 1990-től egyetemi tanár, majd 1991-től 1999-ig tanszékvezető. Az

orvostudomány doktora címet 1971-ben Iaşiban szerezte meg. 1998-tól az MTA külső tagjává választotta. [...] Egyike volt azon hét személynek, akik 1990. január 20-án Marosvásárhelyen kezdeményezték az Erdélyi Múzeum-Egyesületen belül az Orvosi Szakosztály létrehozását ... <https://mta.hu/>

SUMMA VINCZE MÁRIA KÖZGAZDÁSZ PROFESSZORASSZONNYAL – A SUMMA¹ televíziós beszélgetések sorozatának 40. adásában **Pákai Enikő** vendége **Vincze Mária-Magdolna** adadémikus asszony volt. A BBTE Közgazdaság- és Gazdálkodástudományi Karának nyugalmazott egyetemi tanárának gazdag életútjáról készült beszélgetés az Erdélyi Figyelő YouTube-csatornáján vagy Facebook-oldalán hallgatható meg <https://kab.ro/>

A COLLEGIUM TALENTUM PROGRAM ÖSZTÖNDÍJASAINAK SZAKMAI TALÁLKOZÓJA A RÁKÓCZI-FŐISKOLÁN – A Collegium Talentum tehetséggondozó ösztöndíjprogram feladata a külhoni magyar értelmiség-utánpótlás támogatása, a magyar fiatalok szakmai kutatómunkájának, előrehaladásának segítése. Erre több szinten törekszik: a sikeres felvételt nyert fiatalok ösztöndíjban részesülnek, igényelhetik konferenciárészvételi és nyelvvizsgaköltségeik megtérítését, valamint részt vehetnek képzéseken, szakmai és nemzeti identitást erősítő eseményeken; tutoraik pedig honoráriumban részesülnek <https://kiszo.net/>

A KASSAI ZSIDÓSÁG TRAGÉDIÁJA – 1944. június 3-án elindult az utolsó kassai transzport az auschwitz-birkenai haláltáborba. A közelmúltban megjelent egy kiadvány, amelynek címe *Térképek a kassai zsidóság tragédiájáról (1944)* – A két világháború között a kassai zsidóság mai Szlovákia területének második legnagyobb zsidó közösségét alkotta, a város lakosságának mintegy 15 százaléka volt izraelita vallású az 1941-es magyarországi népszámlálás szerint. A vézskorszak az 1944 márciusi német megszállással kezdődött el, aminek következtében Kassa zsidó vallású lakosságának nagy részét deportálták majd megsemmisítették a haláltáborokban. 1944. június 3-án indult az utolsó transzport az auschwitz-birkenai koncentrációs táborba kassai zsidókkal. Ennek apropóján **Szeghy-Gayer Veronika** történész, a Szlovák Tudományos Akadémiai Társadalomtudományi Intézetének kutatója szerzőtársával, **Csécs Lászlóval** a közelmúltban jelentette meg a *Térképek a kassai zsidóság tragédiájáról (1944)* című dolgozatát. A tanulmányban eddig még nem publikált levéltári iratokat dolgoztak fel, amely alapján négy térképet hoztak

létre, melyek az 1944 áprilisáig zsidók által lakott és/vagy birtokolt ingatlanok egy részét, valamint a mindössze két hétig működő belvárosi gettót ábrázolják <https://patria24.rtv.sk/>

2025 JANUÁR 21-ÉN KERÜLT SOR AZ ERDÉLYI MÚZEUM-EGYESÜLET 2024-ES ÉV KIADVÁNYAINAK ÉS A 150 ÉVES ERDÉLYI MÚZEUM DIGITALIZÁLÁSÁNAK BEMUTATÓJÁRA – A kiadványokat **Biró Annamária** felelős kiadó ismertette. A 150 éves Erdélyi Múzeum folyóirat legújabb számait bemutatta **Varga P. Ildikó** főszerkesztő. Az Erdélyi Múzeum digitalizált változatáról és történetéről **Bitay Enikő**, az EME elnöke beszélt. Köszöntőt mondott **Monok István**, a rendezvénynek otthont adó MTA Könyvtár és Információs Központ főigazgatója <https://www.emero/>

¹ a SUMMA sorozat a Román Televízió kolozsvári területi stúdiója és a Kolozsvári Akadémiai Bizottság közötti együttműködés keretében készül

Várható események, felhívások

VALLÁSI TÁJKÉP A POSZTKOMMUNISTA ROMÁNIÁBAN – A FELEKEZETI SZERKEZET VÁLTOZÁSAI A NÉPSZÁMLÁLÁSI ADATOK TÜKRÉBEN – 2025. február 4-én **Kiss Dénes**, a BBTE Magyar Szociológia és Szociális Munka Intézetének docense tart előadást a KAB Artes Liberales sorozatának idei első eseményeként. Előadásának címe: *Vallási tájkép a posztkommunista Romániában – A felekezeti szerkezet változásai a népszámlálási adatok tükrében* – Az előadás azt mutatja be, hogyan változott Románia népességének felekezeti összetétele a posztkommunista időszakban, az 1992-es, 2002-es, 2011-es és 2021-es népszámlálási adatok alapján. Az egyes felekezetek tagságának alakulása mellett kitér a magyar népesség felekezeti megoszlására, valamint a roma közösség vallási összetételében bekövetkezett főbb változásokra <https://kab.ro/>

Portré, interjú

A SZŐLŐ-KAPÁLÁSTÓL AZ ALZHEIMER-KUTATÁSIG – GÖRÖG LÁSZLÓ FIATAL KUTATÓVAL BESZÉLGETTEK – **Görög László** a kassai Pavol Jozef Šafárik Egyetem Természettudományi Kárának végzős hallgatója, ez éven a Felvidéki Tudományos Diákköri Konferencián megosztott első helyet szerzett a természettudományi szekcióban, illetve megkapta a Szlovákiai Magyar Akadémiai Tanács különdíját. A kiskövesdi szőlőültetvényektől indultak és az Alzheimer-kutatásokig juttak <https://patria24.rtvs.sk/>

BESZÉLGETÉST HALLGATHATNAK MEG A VILÁGHÁLÓN AZ ERŐSÖDŐ ANTISZEMITIZMUSRÓL **Tibori Szabó Zoltán**² történésszel, a Babeş–Bolyai Tudományegyetem intézetvezető professzorával – A vészország árnyait újra előtérbe toló szándékok mögött történelmi hagyomány, rosszul kezelt emlékezőpolitikai helyzetek és egy jó adag aktuális rendszerhiba is fellelhető <https://www.kolozsvariradio.ro/>

Kérjük szíves közreműködésüket abban, hogy a tájékoztató azon részei, amelyek a kutatóhely számára relevánsak, megküldésre kerüljenek annak vezetősége, illetve minden érdeklődő és érdekelt munkatárs részére.

Együttműködésüket köszönjük!

² A Babeş–Bolyai Tudományegyetem oktatója, a Holokauszt- és Genocídiumtanulmányi Intézetének igazgatója, elismert újságíró